

वस्त्राङ्गपिर्गयत्रीरुन्दोमहाकालीदेवतानन्दजाशक्तिरक्तदन्तिकावीजं
त्रिसप्तत्वंमहाकालीप्रीत्यर्थं पाठेविनियोगः ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ १ ॥ सा
वर्णिः सूर्यतनयो योमनुः कथ्यतेऽष्टमः ॥ निशामयत दुत्पत्तिं विस्रज्जदतो
मम ॥ २ ॥ महामायाबुभावेन यथामन्वंतराधिपः ॥ सबभूवमहाभागस्साव
र्णिसप्तनयोरवेः ॥ ३ ॥ स्वारोचिषेन्नरे पूर्वचैत्रवंशसमुद्भवः ॥ सुरथो नामराजा
भूत्समस्तोक्षितिमण्डले ॥ ४ ॥ तस्यपालयतः सम्यक्पुजाः पुत्रानिवीरसान्
वभूवुः शत्रवोभूपाः कौलाविधं सिनस्तथा ॥ ५ ॥ तस्यतैरभवद्युद्धमतिप्रव

॥ च. सि॥
॥ २ ॥

तदसिद्धिः ॥ नूनैरपि सन्नेर्युद्धे कोलाविध्वंसिभिर्जितः ॥ ६ ॥ ततः स्वपुरमायातो
निजदेशाधिपोभवत् ॥ आक्रान्तः समहाभागस्तैस्तदाप्रवलारिभिः ॥ ७ ॥ अमा
त्यैर्वलिभिर्दुष्टैर्दुर्वलस्य दुरात्मभिः ॥ कोषोवलं आपहतत्रापि स्वपुरे ततः
८ ॥ ततो मृगयायाजेन हतस्वाम्यः सभूपतिः ॥ एकाकी हयमारुह्य जगाम ग
हनम्वनम् ॥ ९ ॥ सतत्राश्रममडाक्षीद्विजवर्यस्य मेधसः ॥ प्रशान्तश्चापदा
कीर्णमुनिशिष्योपशोभितम् ॥ १० ॥ तस्यो कंचित्सकालंच मुनिना तेन सत्कृ
तः ॥ इतश्चेतश्च विचरन् रत्नस्मिन्मुनिवराश्रमे ॥ ११ ॥ सोऽचिन्तयन्नदातत्र ममत्वा

॥ रामः ॥
॥ २ ॥

कृष्टचेतनः॥ मत्पूर्वैः पालितमूर्ध्वमायाहीनं सुरंहितम्॥ १२॥ मद्भूतैस्ते रसकृत्तैः
धर्मतः पाल्यते न वा॥ न जाने स प्रधानो मे भूरहस्ती सदा मदः॥ १३॥ मम वै रिव
शंयातः का भोगानुपलप्स्यते॥ ये ममानुगतानि त्वम्यसादधनभोजनैः॥ १४॥
अनुवृत्तिश्च वृत्तेऽयं कुर्वन्त्यमहीभूताम्॥ असम्यग्वायशीलैस्तेः कुर्वद्भिः सत
तं व्ययं॥ १५॥ संश्रितः सो गतिः दुःखेन क्षयं कोषो गमिष्यति॥ एतच्चान्यच्च सतत
चिंतयामास पार्थिवः॥ १६॥ तत्र विप्राश्रमाभ्यासे वैश्यमेकं नृददर्शयत्॥ स पृष्ट
स्तेन कस्तम्यो हेतुश्चागमनेत्रकः॥ १७॥ स शोकश्च कस्मात्तुर्मना इव ल

॥ च. गि. ॥
॥ ३ ॥

कुशला ५

क्षसे। इत्याकर्णवचस्तस्य भूपतेः प्रगायोदितम् ॥ १८ ॥ प्रत्युवाच स तमैश्वर्यः प्रस
यावनतो नृपम् ॥ १९ ॥ वैश्वपुत्रवाच ॥ २० ॥ समाधिर्नाम वैश्वो ह सुत्यत्रो धनिनां
जले ॥ २१ ॥ पुत्रदारैर्निरस्तश्च धनलोभादसाधुभिः ॥ विहीनश्च धनैर्दारैः पु
त्रैरादायमेधनम् ॥ २२ ॥ वनमभ्यागतो दुःखी निरस्तश्चात्र वन्धुभिः ॥ सो ह त्रवे
दि पुत्राराणं कुशलात्मिकाम् ॥ २३ ॥ प्रवृत्तिस्वजनानां च दारानां च त्रसंस्थित
ः ॥ किन्तु ते पातुहेक्षेममक्षेमं किन्तु सा स्यतम् ॥ २४ ॥ कथं ते किन्तु स दृष्टा दुर्वृत्ता
ः किन्तु मे सुताः ॥ २५ ॥ राजोवाच ॥ २६ ॥ ये निरलोभबालुक्षैः पुत्रदारादिभिर्ध

॥ रामः ॥
॥ ३ ॥

नै॥ ३॥ तेषु किम्भवत् स्नेहमनुवधातिमानसम्॥ २८॥ वैश्य उवाच॥ २९॥ स
 वमेतद्यथा प्राह भवानस्मद्गतम्वचः॥ ३०॥ किं ह्यरोमिनवधातिममनिष्ठुर
 ताम्मनः॥ येः सत्यज्यपितृस्नेहमनलुब्धैर्निराकृतः॥ ३१॥ पतिस्वजनहार्दच्छु
 हार्दितेष्वेवमेमनः॥ किमेतन्नाभिजानामि जानन्नपि महामते॥ ३२॥ यत्सेमप्र
 वराञ्चिन्मिगरोऽपि वधुषु॥ तेषां ह्येतमेनिश्वासो दौर्मनस्य न जायते॥
 ३३॥ करोमि किं यन्नमः॥ सौख्यं प्रीतिं पुनिष्ठुरम्॥ ३४॥ मार्कण्डेय उवाच॥ ३५॥
 ततस्तौ सहितौ विप्रतमुनिं समुपस्थितौ॥ ३६॥ समाधिर्नाम वैश्योऽसौ सचपा

॥ च. लि. ॥
॥ ४ ॥

र्थिवसन्नमः॥ कृतानुतोयथान्यायेयथार्हतेनसंविदम्॥ १७॥ उपविष्टौकथाःका
श्चिन्नक्रानुर्वैश्वपाथिवो॥ १८॥ राजोवाच॥ १९॥ भगवन्त्वाप्तमहस्यमुमिच्छाम्ये
कम्बदस्वतत॥ ४०॥ ५॥ स्वाययन्मेमनसःस्वचिन्तायत्ततामिवा॥ ममत्वेममरा
ज्यस्यराज्यागेष्टखिलेष्टपि॥ ४१॥ जानतोपियथाज्ञस्यकिमेतन्मुनिसत्तम॥
अयञ्चनिकृतःपुत्रैर्द्वैर्भैर्यैस्तथोक्तिः॥ ४२॥ स्वजनेनचसंत्यक्तोऽहोहादी
नथाप्यति॥ एवमेषतथाहंचक्षावप्यत्यन्तःखितो॥ ४३॥ दृष्टदोषेपिविषये
ममत्वाकृष्टमानसो॥ तत्केनैतन्महाभागयन्मोहोज्ञानिन्नोरपि॥ ४४॥ ममास्य

॥ रामः ॥
॥ ४ ॥

चभवत्येषाविवेकान्धस्यमूढता॥४५॥अपिरुवाच॥४६॥ज्ञानमस्मिन्म
त्तस्यजज्ञोर्विषयगोचरे॥४७॥विषयश्चमहाभागयात्रिचैवेष्टथकृष्टथ
क॥दिवाश्वाःप्राणिनःकेचिदात्रावन्धास्तथापरे॥४८॥केचिदिवातथारात्रौ
प्राणिनस्तत्पददृष्टयः॥ज्ञानिनोमनुजाःसत्यंकिन्तुतेनहि केवलम्॥४९॥य
तोहिज्ञानिनःसर्वेपशुपक्षिमृगादयः॥ज्ञानं चतन्मनुष्याणांयज्ञेषामृगप
क्षिराणाम्॥५०॥मनुष्याणांचयज्ञेषांतुल्यमन्यतथोभयोः॥ज्ञानेपिसतिपश्ये
तान्पतंगांछावचंचुषु॥५१॥करामोक्षादतान्मोहात्पीडमानानपिशुवाः॥मा

॥ च. सिद्धि ॥
॥ ५ ॥

उषामनुजाया प्रसाभिलाषासुतान्यति ॥ ५२ ॥ लोभात्पुत्रप्रकारायनचे
तेकिन्नपश्यसि ॥ तथापिममतावर्तेमोहगर्तेनियतिताः ॥ ५३ ॥ महा
मायाप्रभावेण संसारस्थितिकारिणः तन्नात्रविस्मयः कार्योयोगनि
दाजगत्पते ॥ ५४ ॥ महामायाहरेश्चैतन्नयासंमोह्यतेजगत् ॥ ज्ञानिनाम
पिचेतांसिदेवीभगवतीहिसा ॥ ५५ ॥ बलादाकृष्यमोहायमहामायाप्रय
च्छति ॥ तयाविसृज्यतेविश्वंजगदेतच्चैराचरम् ॥ ५६ ॥ सैषाप्रसन्नावरदा
नृणांभवतिमुक्तये साविद्यापरमाशुक्तेर्हेतुभूतासनातनी ॥ ५७ ॥ संसा

॥ रामः ॥
॥ ५ ॥

रवंधहेतुश्चसैवसर्वेश्वरेश्वरी॥५७॥ राजोवाच॥५८॥ भगवन्काहिसादेवी
महामायेति या भवान्॥६०॥ ब्रवीतिकथमुत्पन्ना सा कर्माऽस्याश्च किं द्वि
जयत्स्वभावावसादेवी यत्स्वरूपाय दुद्रवा॥६१॥ तत्सर्वश्रोतुमिच्छामि
त्वन्नो ब्रह्मविदाम्बर॥६२॥ ऋषिरुवाच॥६३॥ नित्यैव सा जगन्मूर्तिस्तया स
र्वमिदन्नतम्॥६४॥ तथापि तत्समुत्पत्तिर्वहुधा श्रूयताममम॥ देवानां का
र्यमिद्वर्धमा विर्भवति सा यदा॥६५॥ उत्पन्नं तत्तदालोके सानित्याप्यभिधी
यते॥ योगनिद्रायदा विष्णुर्जगत्पकाराणीकुरुते॥६६॥ आसीर्यशेषमम

॥ च. सि॥

॥ ६ ॥

जन्तुल्यान्नेभगवान्प्रभुः॥ तदा द्वावसुरौ चोरो विख्यातौ मधुकैटभौ॥ ६७॥ विलुक्
र्गामलोद्गतौ हनुन्वस्मात्तामुद्यतौ॥ सनाभिकमलेविहोः स्थितो ब्रह्मा प्रजापति
ः॥ ६८॥ दृष्ट्वा तावसुरौ चोद्यौ प्रसुप्नन्वजनार्दनम्॥ तुष्टावयोगनिद्रान्नामेकाग्र
हृदये स्थितः॥ ६९॥ विबोधनार्थाय हरेर्हरिनेत्रकृतालयाम्॥ विश्वेश्वरीं ज
गद्धात्रीं स्थितिसंहारकारिणीम्॥ ७०॥ निद्राम्भगवतीं विहो रतुलान्नेजसः
प्रभुः॥ ७१॥ ब्रह्मोवाच॥ ७२॥ त्वं स्वाहा त्वं स्वधा त्वं हि वषट्कारस्वरान्तिका॥ ७३॥
सुधात्वमक्षरेनित्ये त्रिधामात्रान्तिका स्थिता॥ अर्द्धमात्रा स्थिता नित्याया उच्चा

॥ रामः ॥

॥ ६ ॥

५२
म्याविशेषतः॥७४॥ त्वमेव सा त्वं सा वित्री त्वं देवि जननी परा॥ त्वयैव धार्यते सर्वं त्वं
यैतत्सृज्यते जगत्॥७५॥ त्वयैतत्पाल्यते देवी त्वमत्स्यंते च सर्वदा॥ विसृष्टौ सृ
ष्टिरूपा त्वं स्थितिरूपा च पालने॥७६॥ तथा संहतिरूपा त्वं जगतोऽस्य जगन्मये
महाविद्या महा माया महा मेधा महा स्मृतिः॥७७॥ महामोहा च भवोति महा देवी
महासुरी॥ प्रकृतिस्त्वं च सर्वं स्रग्गुणत्रयविभाविनी॥७८॥ कालरात्रिर्महा रा
त्रिर्मोहरा त्रिभुवदारूणा॥ त्वं श्रीस्त्वमीश्वरी त्वं ह्रीस्त्वं बुद्धिर्वोधलक्षणा॥७९॥
लज्जा प्रसृष्टा तथा नृष्टिस्त्वं शान्तिः शान्तिरेव च॥ खड्गिनी भूलिनी घोरा गदिनी च

॥ चण्डि ॥

॥ ७ ॥

क्रिणीतथा ॥ ८० ॥ शंखिनीचापिनीवाराभुधराडीपरिघायुधा ॥ सौम्यासौम्य
तराशेषसौम्येभ्यस्तुतिमुन्दरी ॥ ८१ ॥ परापराणां परमात्ममेव परमेश्वरी
यच्च किञ्चित्कचिद्वस्तु सदसद्धारितात्मिके ॥ ८२ ॥ तस्य सर्वस्य याशक्तिः सा
त्वं किं सूर्यसेतदा ॥ यया त्वया जगत्त्वष्टा जगत्या तान्नि योजगत् ॥ ८३ ॥ सोऽपि
निद्रावशेनीतः कस्त्वांस्तो नुमिहेश्वरः ॥ विष्णुः शरीरग्रहणमहमीशान एव
व ॥ ८४ ॥ कारिता स्तेयतो तस्त्वां कस्तो नु शक्तिमान्भवेत् ॥ सात्वमित्थं प्रभावैः
स्वैरुर्दारैर्देविसंस्तुता ॥ ८५ ॥ मोहयैतौ दुराधर्षा वसुरौ मधुकैटभौ ॥ प्रबोधं

॥ रामः ॥

॥ ७ ॥

चजगत्स्वामीनीयतामच्युतो लघु॥८६॥ बोधश्चक्रियतामस्य हनु मेतो महासुरौ॥८७॥
अपिरुवाच॥८८॥ एवं स्तुता तदा देवीतामसी तत्र वेधसा॥८९॥ विष्णोः प्रबोध
नार्थाय निरुक्तं मधुकैटभौ॥ नेत्रास्य नासिका बाहु रूदयेभ्यस्तथोरसः॥९०॥ नि
गम्य दर्शने तस्थौ ब्रह्मणोऽव्यक्तजन्मनः॥ उत्तस्थौ च जगन्नाथस्तया मुक्तो जना
ईनः॥९१॥ एकारां वेदि शयनात्ततः सदृशे च तौ॥ मधुकैटभौ दुरात्मानाविति
वीर्यपराक्रमौ॥९२॥ क्रोधरक्ते क्षणावन्तु ब्रह्माणं जनितोद्यमौ॥ समुत्थाय त
त्तन्नाभ्यां युयुधे भगवान्हरिः॥९३॥ पंचवर्षं सहस्राणि बाहुप्रहरणो विभुः॥ ता

व. सि. ॥
८ ॥

वप्यतिवलोन्मत्तो महामायाविमोहितो ॥ ८५ ॥ उक्तं वं वरोऽस्मत्तो विपत्ता
मितिकेशवम् ॥ ८५ ॥ भगवानुवाच ॥ ८६ ॥ भवेतामयमेतुष्टे ममवध्याव
भावपि ॥ ८७ ॥ किमन्येन वरेणात्र सतावद्धि वृतम् ॥ ८८ ॥ अपिरुवाच
८९ ॥ वंचिताभ्यामिति तदा सर्वसापो मयञ्जगत् ॥ ९० ॥ विलोक्यताभ्यां
दितो भगवान्कमलेक्षणाः ॥ आवाञ्ज हिनयत्रोवी सतिलेन परिप्लुता ॥ ९१ ॥
अपिरुवाच ॥ ९२ ॥ तथेत्पुष्पा भगवता शंखचक्रगदाभृता ॥ कृत्वा चक्रे
गा वैद्विन्नेन घने शिरसी तयोः ॥ ९३ ॥ स्वमेषासमुत्पन्ना ब्रह्मणा संस्तुता

॥ रामः ॥
८ ॥

मेवां चाधिकारा संस्तव मेवाधितिष्ठति॥ ६॥ स्वर्गात्रिराकृताः सर्वे ते न देवा
गाभुवि॥ विचरन्ति यथा मर्त्या महिषेणादुरात्मना॥ ७॥ स तद्वः कथितं सर्व
ममराशिविचेष्टितम्॥ शरणां वप्रपन्नास्मो बधस्तस्या विंतिं यताम्॥ ८॥ इथ
त्रिशम्य देवानां वचांसि मधुसूदनः॥ चकार कोपं शत्रुश्च भृङ्गदीकृष्टिलान
नौ॥ ९॥ ततो तिकोपं शरान् स्पृचक्रिणो वदनात्ततः॥ निश्चक्राम महत्तेजो वल्गवाः
शंकरस्य च॥ १०॥ अयेषाञ्चैव देवानां शक्रादीनां शरीरतः॥ निर्गतं सुमहत्तेज
स्तच्चैक्यं समगच्छत॥ ११॥ अतीव तेजसः कूटं ज्वलन्तमिव पर्वतम्॥ ददृशुर्लोक

॥ च. सि. ॥

॥ १० ॥

रासत्रज्जालाव्याप्रदिगत्ररम् ॥ १२ ॥ अनुलेतत्रतत्रेजः सर्वदैवशरीरजम् एक
स्यत्रदभून्नारीव्याप्रलोकत्रयंतिषा ॥ १३ ॥ यदभूच्छाम्भवत्रेजस्तेनाजायतत
त्रुरवम् ॥ याम्येनवाभवकेशावाहवोतिष्ठतेजसा ॥ १४ ॥ सौम्येनस्तनयोर्युग्मे
मध्यञ्चैवेरावाभवत् ॥ वारुरागोनचज्ये रूनि तम्वस्तेजसा भवः ॥ १५ ॥ वसरा
स्तेजसा पादौतदकुत्पार्कतेजसा ॥ वसूनाञ्चकराकुत्पः कौवेरेरावनासिका
॥ १६ ॥ तस्यास्तदत्राः सम्भूताः प्राजापत्रेनतेजसा ॥ नयनत्रितयज्जते तथापाव
कतेजसा ॥ १७ ॥ भुवौवसंध्यधोस्तेजः भवरागावतिलस्यव ॥ अन्येषाञ्चैवं देवा

॥ रा. ॥

॥ १० ॥

नां सम्भवस्तेजसां शिवा ॥ १८ ॥ ततः समस्तदेवानां त्रेजोराशिसमुद्रवाम् ॥
ताम्रिलोका मुदम्यापुरमरामहिषादिताः ॥ १९ ॥ भूलंभूलादिनिकृष्यदेवैः
तस्यैपि नाकधृक् ॥ चक्रश्च दत्तवांस्तुलः समुत्पाद्यत्यचक्रतः ॥ शंखं च व
रुणाः शक्तिददौ तस्यै हुताशनः ॥ मारुतो दत्तवांश्चापम्बाराण्ण पूर्यतथे पुवी
२१ ॥ वज्रमिन्द्रः समुत्पाद्य कलिशादमराधिपः ॥ ददौ तस्यै सहस्राक्षो घराष्ट
भैरावताम्रजातः ॥ २२ ॥ कालदराय घमोदराडम्पाशश्चावुपतिर्ददौ ॥ प्रजाप
तिश्चाक्षमालां ददौ वल्गाकमराडलुम् ॥ २३ ॥ समस्तरोमकूपेषु तिज रश्मीन् दिवा

॥ च. रिड. ॥

॥ ११ ॥

करः कालश्च दत्तवानवद्वत्तस्याश्चर्मचनिर्मलम् ॥ २४ ॥ क्षीरोदश्चामलं हारम
जरेचनथाम्वरे ॥ दूडामणिस्तथा दिव्यकुण्डले कटकानि च ॥ २५ ॥ अर्धचन्द्र
स्तथा शुभ्रकैः पूरान्सर्ववाहुषु ॥ नूपुरैर्विमलौ तद्वद्वेवेयकमनुत्तमम् ॥
२६ ॥ अङ्गुलीयकरत्नानि समस्तारवङ्गुलीषु च ॥ विश्वकर्माददौ तस्यै परशु
ञ्चातिनिर्मलम् ॥ २७ ॥ अस्त्राण्यनेकरूपाणि तथा भेषज्यदंशने ॥ अस्त्रान्
पङ्क्त्या मालां शिरस्युरसि च पराम् ॥ २८ ॥ अददन्नलधिलस्यै पङ्क्त्या च
तिशोभनम् ॥ हिमवान्वाहने सिंहं रत्नानि विविधानि च ॥ २९ ॥ ददावभूयं सु

॥ रामः ॥
॥ ११ ॥

रथापानपात्रं धनाधिपः ॥ शेषश्च सर्वनागेशो महामणिविभूषितम् ॥ ३० ॥
नागहारन्ददौतस्ते धनेयः पृथिवीमिमाम् ॥ अथैरपि सुरैर्देवीभूषणैरा
युधैस्तथा ॥ ३१ ॥ संमानिताननादोच्चैः सादृहासं मुहुर्मुहुः ॥ तस्यानादेन
घोरैराकृत्स्नमा पूरितत्रयः ॥ ३२ ॥ अमायतातिमहता प्रतिशब्दो महान
भूतः ॥ बुधुः सकलालोकाः समुद्राश्च वकं पिरे ॥ ३३ ॥ चचालवसुधाविलु
प्तकलाश्च महीधराः ॥ जयेति देवाश्च मुदातामूचुः सिंहवाहिनीम् ॥ ३४ ॥ तु
ष्टुर्मुनयश्चैनां भक्तिन आत्ममूर्तयः ॥ दृष्ट्वा समस्तं संशुभं त्रैलोक्यममरा

॥ न. सि. ॥

॥ १२ ॥

रयः ॥ ३५ ॥ सन्नद्धाखिलसैन्यास्तसमुन्नतस्युहदायुधाः ॥ आः किमेतदिति क्रो
धादाभाष्यमहिषासुरः ॥ ३६ ॥ अभ्यधावन्नतं शव्यमशेषैरसुरैर्वृतः ॥ स
दर्शततो देवी व्याघ्रलोकत्रयात्त्रिषा ॥ ३७ ॥ पादाक्रांत्या नतभुवं किरीटो
ह्निखित्ताम्बराम् ॥ क्षोभिताशेषपातालां धनुज्योनिः स्वनेन त्रां ॥ ३८ ॥ दि
शो भुजसहस्रेणा समन्ताद्वाप्य संस्थिताम् ॥ ततः प्रववृते युद्धतया देव्या
सुरद्विषाम् ॥ ३९ ॥ शस्त्रास्त्रैर्वहुधा मुक्तैरादीपितादिगन्तरम् ॥ महिषासु
रसेनानीश्चिदुरारव्यामहासुरः ॥ ४० ॥ युयुधे चामरश्चाभ्यैश्च तुरङ्गवलान्वि

॥ रामः ॥
॥ १२ ॥

तः॥ रथानामयुतैः षड्विंशद्वारख्यो महासुरः॥ ४१॥ अयुध्यातायुतानां सहस्रे
सामहादनुः॥ पञ्चाशद्विंशतिरयुतैः सिलोमामहासुरः॥ ४२॥ अयुतानां
शतैः षड्विंशतिरयुतैः रथैः॥ गजवाजिसहस्रैः पौरैः परिवारितः॥ ४३॥
वृत्तोरथानां श्लोकावयुधैः तस्मिन् अयुध्यातः॥ विडालाख्यो युतानां च पञ्चाश
द्विरथायुतैः॥ ४४॥ युयुधुःसंयुगे तत्र रथानां परिवारितः॥ अन्ये च तत्रायु
तसोरथनागहयैर्वृताः॥ ४५॥ युयुधुःसंयुगे देव्या सह तत्र महासुराः॥
कोटिकोटिसहस्रेभ्यो रथानां नैतिना त्रथा॥ ४६॥ हयानां च वृत्तोरथैः

॥ न. सि. ॥

॥ १३ ॥

चाभ्रमहिषासुरः ॥ तौ मरैर्निदिपालैश्च शक्तिभिर्मृशलेस्तथा ॥ ४७ ॥ युयुधुःसं
युगे देव्याः रक्तैः परभुपहिशैः ॥ केचिच्चचिक्षिपुः शक्तीः केचित्पाशैस्तथा परे ॥
४८ ॥ देवीं खड्गप्रहारैस्तृतेनाहं नृप्रचक्रमु ॥ सापि देवी ततस्तानि शस्त्राण्यपस्त्रा
णि वशिष्ठा ॥ ४९ ॥ लीलयेव प्रविष्टे दनिजशस्त्रास्त्रवर्षिणी ॥ अनायस्तानना दे
वीस्तूयमाना सुरर्षिभिः ॥ ५० ॥ सुमोचासुरदेहेषु शस्त्राण्यपस्त्राणि चेश्वरी ॥ सो
पि ऊजो धृतशटो देव्या वाहनकेशरी ॥ ५१ ॥ चवारासुरसेनेषु वनेष्विव द्रुताश
न ॥ तिश्वासा मुमुचेयाश्च युध्यमाना रोगामिका ॥ ५२ ॥ नरवसद्यः संभ्रताग

॥ रामः ॥

॥ १३ ॥

स
गाः शतसहस्रः ॥ पुंयुधस्तेपरभुभिर्भिन्दिपालासिपट्टिशैः ॥ ५३ ॥ नाशयन्तोसुर
गराण्येवीशक्रुपचंहताः ॥ अवाद्यन्तपटहान्गराणः शंखास्तथापरे ॥ ५४ ॥
मृदंगौश्चतथैवान्येतस्मिन् युद्धे महोत्सवे ॥ ततो देवीत्रिभूलेन गदया शक्तिरु
ष्टिभिः ॥ ५५ ॥ खड्गादिभिश्च शतसो निजघान महासुरान् ॥ पातयामास चैवान्यान्
घराणास्तनविमोहितान् ॥ ५६ ॥ असुरान्भुवि पाशेन वधा चान्यान्कर्षयत् ॥ केचि
द्विधा कृतास्त्रीक्ष्णैः खड्गपातैस्तथापरे ॥ ५७ ॥ विषोथितानि पातेन गदया भुवि
शेरते ॥ वेमुश्च केचिदुधिरं मुशलेन भृशं हताः ॥ ५८ ॥ केचिन्निपातिता भूमौ भिन्नाः

॥च.सि॥

॥१४॥

भूलेनवक्षसि॥निरन्तराःशरीरेराकृताःकेचिदरागजिरे॥५५॥शेनानुकारिणाःप्रा
रान्मुमुचुस्त्रिदशार्दनाः॥केषाञ्चिद्वाहवश्चिन्नाश्चिन्नयीवास्रथापरे॥६०॥शि
रांसिपेतुरन्येषामन्येमध्येविहारिताः॥विच्छिन्नजघ्नास्तपरेपेतुरुर्व्यामहासुराः
६१॥एकवाहक्षिचरणाःकेचिद्देव्यादिधाकृताः॥छिन्नेपिचान्येशिरसिपतिताःपु
नरुत्थिताः॥६२॥कवन्धायुयुधुर्देव्याट्हीतपरमायुधाःननृतुश्चापरेतत्रयुद्धे
तूर्यलयाश्रिताः॥६३॥कवन्धाश्चिन्नशिरसःरक्तशक्कलपिपासायः॥त्रिष्टुतिष्ठेति
भाषन्तोदेवीमन्येमहासुराः॥६४॥मातितैरथनागाश्चैरसुरैश्चवसुधराः॥मृगम्या

॥रामः॥

॥१४॥

रु॥ ६॥ सिंहमाहत्स्वदेनतीक्ष्णाधारेणामूर्धति॥ आजघानभुजेसद्येदेवीमप्यतिवे
गवान्॥ ७॥ तस्याः स्वङ्गोभुजम्याप्यपफालनृपनन्दन॥ ततो जग्राह भूलं सकोपाद
रुगालोचनः॥ ८॥ विश्वेपचततस्तनुभद्रकाल्यामहासुरः॥ जाज्वल्यमानं तेजोभिर
विविम्बमिवाम्बरात्॥ ९॥ दृष्ट्वा तदापतच्छूलदेवी भूलभमुच्चत॥ तच्छूलं शत
धा तेन नीतं सच महासुरः॥ १०॥ हते तस्मिन् महावीर्ये महिषस्य च भूपतौ॥ आज
गाम गजारूढश्चामरस्त्रिदशार्दनः॥ ११॥ सापिशक्तिं मुमोचाथ देव्यास्तामसि
कादुतम्॥ हंकाराभिहताम्भूमौ पातयामास निष्प्रभाम्॥ १२॥ भयांशक्तित्रिप

॥ न. गि. ॥

॥ १६ ॥

तितामृदुष्टाक्रोधसमन्वितः ॥ विश्वे पचामरः भूलम्बागौ स्रदपिसाद्धिनत्
१३ ॥ ततः सिंहः समुत्पन्नगजकुंभात्तरे स्थितः ॥ बाहुयुद्धेन युयुधेतेनोच्चैस्त्रिद
शारिणा ॥ १४ ॥ युध्यमानौ ततः सौतु तस्यान्नागारमहीगतौ ॥ युयुधातेति सं
रब्धौ प्रहारैरतिदारुणौः ॥ १५ ॥ ततो वेगात् वनुत्पत्त्यनिपत्त्य च मृगारिणा ॥ क
रप्रहारैराशिरश्चामरस्य पथक्कृतम् ॥ १६ ॥ उदयश्चरशो देव्याः शिलावृक्षा
दिभिर्हतः ॥ दत्तमुष्टितले श्वैव करालश्च निपातितः ॥ १७ ॥ देवी कृष्णा गदापा
तैश्च र्गायामास चोद्धतम् ॥ वाक्कलभिर्दिपालेन चारौ स्राग्नाथान्धकम् ॥ १८

॥ रामः ॥
॥ १६ ॥

उग्रास्यमुग्रवीर्यचतथैवचमहाहनुम्॥ त्रिनेत्राचत्रिभूलेनजघानपरमेश्वरी
१८॥ विडालास्यासिनाकायात्पातयामासवैसिर॥ उद्धरतुर्मुखं चोभौशरैर्नि
येयमक्षयम्॥ २०॥ एवं संक्षीयमारोगुत्तुस्वसैन्यमहिषासुरः॥ माहिषेणास्वत्
पेणात्रासयामासतान्गणान्॥ २१॥ कांश्चिन्नराडप्रहारेणासुरक्षेपैस्तथापरान्
लङ्गूलनाडिनांश्चान्यान्शृङ्गाभ्याञ्चविदारितान्॥ २२॥ वेगेनकांश्चिदपरान्ना
देनभ्रमरोगेनच॥ निःश्वासपवनेनान्यान्पातयामासभूतले॥ २३॥ निपात्यप्र
मथानीकमभ्यधावतसोसुरः॥ सिंहहनुम्महादेव्याः कोपञ्चक्रेततोच्चिका

॥ च. ति. ॥

॥ ७ ॥

२४ ॥ सोपिकोपान्महावीर्यः पुरश्चुरागमहीतलः ॥ भृङ्गाभ्याम्यवतानुच्चांश्चिक्षे
पचननादन्व ॥ २५ ॥ वेगभ्रमराविशुरागमहीतस्य वीशीर्यतः ॥ लाङ्गुलेनारु
तश्चाधिः लावयामास सर्वतः ॥ २६ ॥ धृतभृङ्गविभिन्नाश्चरवराट्खराट्खयु
घनाः ॥ श्वासानिलास्त्राः शतशोतिपेतुर्नभसोचलाः ॥ २७ ॥ इति क्रोधसमा
ध्यातमापतन्नमहासुरम् ॥ दृष्ट्वा सा चण्डिका कोपतद्वधाय तदाकरोत् ॥ २८ ॥
साक्षिन्नातस्य वै पाशतन्मवन्धमहासुरम् ॥ तत्पाजमाहिषं सोपिवद्धो महा
मृधे ॥ २९ ॥ ततः सिंहो भवत्सद्यो पावतस्यो विकशिखरः ॥ छिन्नत्रिणावत्सुरः

॥ रामः ॥

॥ ७ ॥

षः खड्गपाणि रदृश्यत ॥ ३० ॥ ततः स वाभु पुरुष न्ये वीचिच्छेदसायकैः ॥ तं खड्गच
र्मणा सार्धं ततः सो भूम्न हागजः ॥ करेण च महासिंहं तत्र कर्षजगर्ज च ॥ क
र्षतस्तु कर न्ये वीरवक्त्रेन निरिरुत ॥ ३१ ॥ ततो माहासुरो भूयो माहिषन्व
पुरास्थितः ॥ तथैव क्षोभया मासत्रै लोक्य सचराचरम् ॥ ३२ ॥ ततः क्रुद्धा जग
न्माता चण्डिका पानमुत्तमम् ॥ षोडश पुनः पुनश्चैव जहा सारुहा लोचना ॥ ३४ ॥
न नर्द च सूरः सोऽपि बलवीर्यमदोहतः ॥ विषाणाभ्याञ्च विक्षेप चण्डिकास्यति
भूधरान् ॥ ३५ ॥ सा च ताग्रहितास्तेन चूरीयन्ती शरोत्करैः ॥ उवाच तन्ममदोहत

॥ न. लि. ॥

॥ १८ ॥

अरवरागाकुलाक्षरम् ॥ ३६ ॥ देवुवाच ॥ ३७ ॥ गर्जगर्जक्षरां मूढमधुयावापि वा
महम् ॥ मया त्वयि हते तत्रैव गर्जिष्यन्माभु देवताः ॥ ३८ ॥ अषिरुवाच ॥ ३९ ॥ ए
वमुक्त्वा समुत्पन्नसारूढा तं महासुरम् ॥ पादेनाक्रम्य काष्ठे च भूलेनेन मता
डयत् ॥ ४० ॥ ततः सोऽपि पदाक्रान्ततया निजमुखान्नतः ॥ अर्धनिष्क्रान्तस्त्वातिदे
व्यावीर्येण समुत्तः ॥ ४१ ॥ अर्धनिष्क्रान्तस्त्वा सोऽयुधमानो महासुरः ॥ नयाम
हासिना देवा शिरश्चित्वा निपातितः ॥ ४२ ॥ नतो हाहा कृतं सर्वन्देभ्यसैव त्रना
शतत् ॥ प्रहर्षञ्च परञ्च गुः सकला देवता गणाः ॥ ४३ ॥ उष्टुवस्तां सुरा देवी सह

॥ रामः ॥

॥ १८ ॥

हरादिभिरप्यपारा। सर्वाभ्याखिलमिदञ्च गदं शभूतमव्याहृताहि परमाप्रकृति
स्त्वमाद्या॥७॥ यस्याः समस्तसुरतासमुदीरणो नतु प्रिष्ययातिसकलेषु मखेषु दे
वि॥ स्वाहासि वैपितृगणास्य चतुः प्रिहेतु रुचाय सेत्वमत एव जनैः स्वधा च॥८॥ या
मुक्तिहेतुरविचिंत्य महावृता च अथ स्य से सुनियतेन्द्रियतत्त्वसारैः॥ मोक्षार्थिभिर्मु
निभिरस्तसमस्तदोषैर्विद्यासि सा भगवती परमाहि देवी॥९॥ शब्दात्मिका सुविम
लर्पणुषा त्रिधानमुद्गीथरस्य पदपाठवता च साम्नाम्॥ देवी त्रयी भगवती भवभा
वनाय वा त्रा च सर्वजगतां परमा त्तिहं त्री॥१०॥ मिधासि देवि विदिता खिलशास्त्र

॥ च. गि ॥

॥ २० ॥

साराङ्गसिङ्गभवसागरनौरसंगा ॥ श्रीकैटमारिहृदयैककृताधिकासागौ
रीत्वमेवशशिमौलिकृतप्रतिष्ठा ॥ ११ ॥ ईषत्सहासममलं परिपूर्णाचन्द्रविम्बा
नुकारिकनकोत्तमकात्तिकान्तम् ॥ अत्यद्भुतमृदुतमात्ररुपातथापिवक्त्रं वि
लोक्य सहसामहिषासुरेणा ॥ १२ ॥ दृष्ट्वा तु देविकुपितं भुक्कृदीकरालमुद्यच्छ
शम्भुसदृशश्च वियन्नसद्यः ॥ प्राणान्मुमोवमहिषस्तदतीवचित्रं कैर्जीव्यते
हिकुपितान्नकदर्शनेन ॥ १३ ॥ देवि प्रसीद परमाभवती भवाय सद्यो विनाशाय
सिकोपवती कलानि ॥ विज्ञातमेतद्धुनैव यदस्तमेतन्नीतम्वलं सुविपलं महि

॥ रामः ॥

॥ २० ॥

षासुरस्य ॥ १४ ॥ ते स मता जनपदे सुधनानि ते पान्तेषां यशां सि न च सी दति धर्मवर्गः
धन्यास्त एव निभृता तज भृता दारा येषां सदा भुदयदा भवती प्रसन्ना ॥ १५ ॥ धर्म्या
शि देवि सकलानि सदैव कर्माण्यप्यादृतः प्रतिदिनं सुकृती करोति ॥ स्वर्गं प्रया
ति वततो भवती प्रसादाच्चो कत्रयेपि फलदानं नु देवितेन ॥ १६ ॥ दुर्गे स्मृता हरसि
भीतिमशेषजतोः स्वस्थैः स्मृता मतिमती वभुभां ददासि ॥ हरिश्च दुःखभयहारि
शिका त्वदन्या सर्वोपकारकराण्यसदा रक्षति ॥ १७ ॥ एभिर्ह तैर्जगदुपैति सुख
त्रथैतैर्कुर्वन्नुना मनरकायचिराय पापम् ॥ संग्राममत्युमधिगम्य दिवस्ययातु

॥ च. गि. ॥

॥ २९ ॥

मत्वेति नूनमहितान्विनिहंसि देवि ॥ १८ ॥ दृष्ट्वैव किं न भवती प्रकरोति भस्म सर्वा
सुरा नरिषु यत्प्रहि गोपिशस्त्रम् ॥ लोकान्प्रयातुरिषवोऽपि हि शस्त्रं पूता इत्थं
मतिर्भवति तेऽपि तेति साध्वी ॥ १९ ॥ खड्गप्रभानिकरविस्फुरगोस्तथो येऽश्व
लायकान्निनिवहेन दृशो सुराणाम् ॥ यन्नागता विलयमंभुमदि दुखराडयो
ग्यानन न्नवविलोकयतान्न देतत् ॥ २० ॥ दुर्दृष्टं नृत्तं शमनं न वदे विशीलं रूपं
न्नथैतदविचिंत्य मतुल्य मन्यैः ॥ वीर्यं न ह ह न ह त देव पराक्रमाणां वैरिष्व
पि प्रकटितैव दयात्वं येत्यम् ॥ २१ ॥ केनोपमा भवतु तेस्य पराक्रमस्य रूपं

॥ रामः ॥

॥ २९ ॥

अशत्रुभयकार्यनिहारिकुत्र॥ चित्रेकपासमरनिष्ठुरताचदृष्टान्तयेवदेवि
वरदेभुवनत्रयेपि॥२२॥ त्रैलोक्यमेतदखिलंरिपुनाशनेनत्रातंतवयासमर
मूर्धनित्रेपिहत्वा॥ नीतादिवंरिपुगणाभयमप्यपास्तमस्माकमुन्मदसुरा
रिभवन्नमस्ते॥२३॥ भूलेनयाहिनोदेविपाहिरव्हेनचाम्बिके॥ घण्टाचनेन
नपाहिचायज्यानिःस्वनेनच॥२४॥ पाचारक्षप्रतीच्याञ्चवाणिउकेरक्षदक्षि
रो॥ भ्रामरोनात्मभूलस्यउत्तरस्यान्नर्थेश्वरि॥२५॥ सौम्यानियानिरूपाणित्रै
लोकेविचरन्निने॥ यानिचात्यर्थघोरानि तैरक्षास्मास्तथाभवम्॥२६॥ रव्यभ

॥ च. लि. ॥

॥ २२ ॥

लगदादीनियानिचास्त्राणि तेभिके । करपल्लवसंक्षीनिनैरस्मान्नक्षसर्वतः ॥ ३० ॥
अपिरुवाच ॥ २८ ॥ एवं स्मृता सुरैर्दिव्यैः कसुमैर्नन्दनोद्भवैः । अर्चिता जगताम्वात्री
तथा गन्धानुलेपनैः ॥ २९ ॥ भक्त्या समस्तैस्त्रिदशैर्दिव्यैर्ह्यैस्तु धूपिता ॥ आह प्रसा
दसुमुखी समस्ता युगाता सुराह ॥ ३० ॥ देवुवाच ॥ ३१ ॥ व्रियतां त्रिदशा सर्व
यदस्मत्तोभिर्वाञ्छितम् ॥ ३२ ॥ देवाकुचुः ॥ ३३ ॥ भगवत्याकृतं सर्वत्र किञ्चिदव
शिष्यते ॥ ३४ ॥ यदयन्निहतः शत्रुरस्माकम्माहिषासुरः ॥ यदिचापि वरो देयः
त्वया स्माकं महेश्वरि ॥ ३५ ॥ संस्मृता संस्मृता त्वनोहिंसेथाः परमापदः ॥ यश्च

॥ रामः ॥

॥ २२ ॥

निराकृताः॥ महासुराभ्यां नान्देवी संस्मरन्त्य पराजिताम्॥ ५॥ तथा स्माकं म्वरोदन्नो
यथा पत्न्युस्मत्ता विलाः॥ भवतान्नाशयिष्यामि तत्क्षणात्परमापदः॥ ६॥ इति
कृत्वा मतिन्देव। हिमवन्नन्नगेस्वरम्॥ जगुस्तत्र ततो देवी विष्णुमायाम्बुतुष्टुः
देवा उचुः॥ ७॥ नमो देव्यै महादेव्यै शिवायै सतततन्नमः॥ नमः प्रकृत्यै भद्रायै नित्य
ताः प्रगाताः स्मताम्॥ ८॥ रौद्रायै नमो नित्यायै गौर्यै धाम्ने नमो नमः॥ ज्योत्स्नायै च
दुर्गपिण्डे सुरवायै सतततन्नमः॥ ९०॥ कल्याणैः प्रगातां वृद्धैः सिद्धैः कुर्म्ये नमो नमः
नैर्ऋत्यै भूमतां लक्ष्म्यै सर्वाण्यै ते नमो नमः॥ ९१॥ दुर्गायै दुर्गपारायै सारायै सर्व

॥ च. लि. ॥

॥ २४ ॥

कारिण्येख्यात्यै तथैव कृष्णायै धूम्रायै सतत नमः ॥ १२ ॥ अत्रिसौम्यात्रिरौडायै
नतास्तस्यै नमो नमः ॥ नमोजगत्प्रतिष्ठायै देव्यै कृत्यै नमो नमः ॥ १३ ॥ या देवी
सर्वभूतेषु विष्णुमायेति शब्दिता ॥ नमस्तस्यै ॥ १४ ॥ नमस्तस्यै ॥ १५ ॥ नमस्तस्यै
नमो नमः ॥ १६ ॥ या देवी सर्वभूतेषु वेतने त्वभिधीयते ॥ नमस्तस्यै ॥ १७ ॥ नम
स्तस्यै ॥ १८ ॥ नमस्तस्यै नमो नमः ॥ १९ ॥ या देवी सर्वभूतेषु बुद्धिरूपेण संस्थि
ता ॥ नमस्तस्यै ॥ २० ॥ नमस्तस्यै ॥ २१ ॥ नमस्तस्यै नमो नमः ॥ २२ ॥ या देवी सर्वभू
तेषु निद्रारूपेण संस्थिता ॥ नमस्तस्यै ॥ २३ ॥ नमस्तस्यै ॥ २४ ॥ नमस्तस्यै नमो

॥ रामः ॥

॥ २४ ॥

नमः॥२५॥यादेवीसर्वभूतेषुशुधारूपेणासंस्थिता॥नमस्तस्यै॥२६॥नमस्तस्यै॥
३॥नमस्तस्यैनमोनमः॥२७॥यादेवीसर्वभूतेषुछाया रूपेणासंस्थिता॥नम
स्तस्यै॥२८॥नमस्तस्यै॥२९॥नमस्तस्यैनमोनमः॥३०॥यादेवीसर्वभूतेषुश
क्तिरूपेणासंस्थिता॥नमस्तस्यै॥३१॥नमस्तस्यै॥३२॥नमस्तस्यैनमोनमः॥३३॥
यादेवीसर्वभूतेषुतत्त्वारूपेणासंस्थिता॥नमस्तस्यै॥३४॥नमस्तस्यै॥३५॥नमस्तस्यै॥३६॥न
मस्तस्यैनमोनमः॥३७॥यादेवीसर्वभूतेषुक्षान्तिरूपेणासंस्थिता॥नमस्तस्यै
३८॥नमस्तस्यै॥३९॥नमस्तस्यैनमोनमः॥४०॥यादेवीसर्वभूतेषुजातिरूपे

॥ च. गि. ॥

॥ २५ ॥

गा संस्थिता नमस्तस्यै ॥ ४१ ॥ नमस्तस्यै ॥ ४२ ॥ नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ४३ ॥ या देवी सर्व
भूतेषु लज्जारूपेणा संस्थिता नमस्तस्यै ॥ ४४ ॥ नमस्तस्यै ॥ ४५ ॥ नमस्तस्यै नमो न
मः ॥ ४६ ॥ या देवी सर्वभूतेषु शान्तिरूपेणा संस्थिता नमस्तस्यै ॥ ४७ ॥ नमस्तस्यै ॥ ४८
नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ४९ ॥ या देवी सर्वभूतेषु श्रद्धारूपेणा संस्थिता नमस्तस्यै
॥ ५० ॥ नमस्तस्यै ॥ ५१ ॥ नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ५२ ॥ या देवी सर्वभूतेषु कान्तिरूपेणा
संस्थिता नमस्तस्यै ॥ ५३ ॥ नमस्तस्यै ॥ ५४ ॥ नमस्तस्यै नमो नमः ॥ ५५ ॥ या देवी सर्व
भूतेषु लक्ष्मीरूपेणा संस्थिता नमस्तस्यै ॥ ५६ ॥ नमस्तस्यै ॥ ५७ ॥ नमस्तस्यै नमो

॥ रामः ॥
॥ २५ ॥

नमः॥५८॥यादेवीसर्वभूतेषुवृत्तिरूपेणासंस्थिता॥नमस्तस्यै॥५९॥नमस्तस्यै॥६०॥न
मस्तस्यैनमोनमः॥६१॥यादेवीसर्वभूतेषुस्मृतिरूपेणासंस्थिता॥नमस्तस्यै॥६२
नमस्तस्यै॥६३॥नमस्तस्यैनमोनमः॥६४॥यादेवीसर्वभूतेषुदयारूपेणासंस्थि
ता॥नमस्तस्यै॥६५॥नमस्तस्यै॥६६॥नमस्तस्यैनमोनमः॥६७॥यादेवीसर्वभूते
षुतुष्टिरूपेणासंस्थिता॥नमस्तस्यै॥६८॥नमस्तस्यै॥६९॥नमस्तस्यैनमोनमः
७०॥यादेवीसर्वभूतेषुमातरूपेणासंस्थिता॥नमस्तस्यै॥७१॥नमस्तस्यै॥७२
नमस्तस्यैनमोनमः॥७३॥यादेवीसर्वभूतेषुशान्तिरूपेणासंस्थिता॥नमस्त

॥ च. लि. ॥
॥ २६ ॥

स्ये ॥ ७४ ॥ नमस्तस्यै ॥ ७५ ॥ नमस्तस्यै नमोनमः ॥ ७६ ॥ इन्द्रियाणामधिष्ठात्रीभूतानां
चाखिलेषु या ॥ भूतेषु सतततस्यै व्याप्तिदेव्यै नमोनमः ॥ ७७ ॥ चित्तिरूपेणाया कृ
त्स्वमेतद्व्याप्य स्थिता जगत् ॥ नमस्तस्यै ॥ ७८ ॥ नमस्तस्यै ॥ ७९ ॥ नमस्तस्यै नमो
नमः ॥ ८० ॥ कृतासुरैः पूर्वमभीष्टसंश्रयात्तथासुरेन्द्रेणादिनेषु सेविता ॥ करो
तुसानः शुभहेतुरीश्वरी शुभानि भद्राण्यभिहन्तुवापद ॥ ८१ ॥ या साम्प्रतश्चो
द्धतदैत्यानापित्ते रस्माभिरीशा च सुरैर्नमस्यते या च स्मृता तत्क्षणा मे वहति
नः सर्वापदो भक्तिविनम्रमूर्तिभिः ॥ ८२ ॥ अपि रुवाच ॥ ८३ ॥ एवं तवादि युक्ता

॥ रामः ॥
॥ २६ ॥

नान्देवानात्रत्रपार्वती॥ स्नानमभाययौतोयेजान्नुवा नृपनन्दन॥ ८४॥ सावुवी
त्रासुरासुभ्रर्भवद्विःस्तूयतेऽत्रका॥ शरीरकोषतश्चास्यास्ममुद्रतावुवीहि
वा॥ ८५॥ स्नानममेतत्क्रियतेभुम्भदैत्यनिराकृतैः॥ देवैस्समेतैः समरेनिभुम्भे
नपराजितैः॥ ८६॥ शरीरकोषाद्यत्रस्याः पार्वत्यानिस्मृताम्विका॥ कौशिकीति
समस्तेषुततो लोकेषुगीयते॥ ८७॥ तस्याविनिर्गतायानुकुलाम्भूत्सापि पा
र्वती॥ कालिकेति समारब्धा ताहिमाचलकृताश्रया॥ ८८॥ ततोम्विकाम्पंररु
पंम्विश्राणां सुमनोहरम्॥ ददर्शचराडोपुराऽश्वभूत्योभुम्भनिभुम्भयो॥ ८९॥

॥ च. सि. ॥

॥ ३७ ॥

ताभ्यांभुम्भायचारव्याताश्रतीवसुमनोहरा काप्यासेस्त्रीमहाराजभासयन्त्री
हिमाचलम् ॥ ५० ॥ नैवतादृक् विदूषणं न विदुत्तमम् ॥ लायतां काप्य
सौदेवीयस्यताश्रासुरेश्वर ॥ ५१ ॥ स्त्रीरत्नमतिचार्वह्नीद्योतयन्त्रीदिशत्वि
षासातृतिष्टतिदैत्येदताम्भवाद्दृष्टमहति ॥ ५२ ॥ यानिरत्नानिमरायोग
जाश्वादीनिवैप्रभो ॥ त्रैलोकेतुसमस्तानिसास्यतम्भान्तितेष्टहे ॥ ५३ ॥ ऐरा
वतःसमानीतो गजरत्नपुरन्दरात् ॥ पारिजाततरुश्चायन्नथैवोच्चैः श्रवाह
यः ॥ ५४ ॥ विमानं हंससंयुक्तमेतन्निष्टितेक्ष्णो ॥ रत्नभूतमिहानीतं यदा

॥ रामः ॥

॥ ३७ ॥

सीद्धेधसोडुनम् ॥ ८५ ॥ निधिरेषमहापद्मः समानीतो धनेश्वरात् ॥ किञ्चाल्कि
नीन्ददौ चार्चिर्मालामस्तान पद्मजाम् ॥ ८६ ॥ छत्रत्रेवारुगांगे हेकांचनश्चा
वितिष्ठति ॥ तथायं स्पन्दनवरो यः पुरासीत्यजायते ॥ ८७ ॥ मत्प्रोक्तान्निदा
नामशक्तिरीशत्वया हता ॥ पाशः सलिलराजस्य भ्रातृस्तव परिग्रहे ॥ ८८ ॥ नि
भ्रमस्याभिजाताश्च समस्तारत्नजातयः ॥ वहिरपि ददौ तुभ्यमग्निशौचे ववा
ससी ॥ ८९ ॥ एवन्दैत्येद्वरत्नानि समस्तान्याह तानि ते ॥ स्वीरत्नमेषा कल्पा
णीत्वया कस्मात्तत्तृह्यते ॥ ९० ॥ ऋषिरुवाच ॥ ९० ॥ निशम्येति वचः भ्रमः सत

॥ च गिः ॥

॥ २८ ॥

दाचराट्मुगडयोः ॥ घेषया मास सुग्रीव नूतन देव्या महासुरम् ॥ १०२ ॥ इति चेति च वक्त्र
व्यासा गत्वा वचनम् ॥ यथा वा भ्येति सम्यगीत्या तथा कार्यं त्वया लघुः ॥ १०३ ॥ स
तत्र गत्वा यत्रा स्ते शैलौ द्वे शैति शोभने ॥ सा देवी तान्नतः प्राह स्तक्ष्णं मधुरया गिरा
१०४ ॥ इति उवाच ॥ १०५ ॥ देवि दैत्येश्वरः भुम्भस्त्रैलोक्ये परमेश्वरः ॥ इतो ह स्पेषितः
स्तेनत्वं त्वसकाशमिहागतः ॥ १०६ ॥ अवाहतातः सर्वा सुयस्सदा देवयोनिषु ॥
निर्जिताखिल दैत्यारिः स यदा ह भृगुश्च ततः ॥ १०७ ॥ समन्त्रैलोक्यमखिलम् मम
देवा वशा नुगाः ॥ यज्ञभागा न हं सर्वा नुपाश्रामि पृथक् पृथक् ॥ १०८ ॥ त्रैलोक्ये

॥ रामः ॥

॥ २८ ॥

वररत्नानिममवश्यान्प्रशेषतः॥तथैवगजरत्नानिहत्वादेवेन्द्रवाहनम्॥१०८॥क्षी
रोदमथनोद्धूतमश्वरत्नममामरैः॥७३॥श्रवससंज्ञतत्प्राणिपत्यसमर्पितम्
११०॥यानिचान्यानिदेवेषुगन्धर्वैश्चरगेषुच॥रत्नभूतानिभूतानितानिमयेवशोभने
१११॥स्त्रीरत्नभूतान्त्रान्देविलोकेमन्यामहेवयम्॥स्नानमस्मानुपागच्छयतो रत्नभु
जोवयम्॥११२॥माम्बाममानुजम्वापिनिभुंभमुरुविक्रमम्॥भजत्तंचंचलापा
ङ्गिरत्नभूतासिवैयतः॥११३॥परमैश्वर्यमनुलम्बाप्यसैमत्यरिग्रहात्॥एतद्व
द्वासमालोच्यमत्परिग्रहतामुजः॥११४॥अपिरुवाच॥११५॥इत्युक्त्वासातदा

॥ बालि ॥

॥ २८ ॥

देवी गम्भीरान्नः स्मिता जगौ ॥ दुर्गा भगवती भडा यये दन्धार्य ते जगत् ॥ ११६ ॥ देवुवाच
११७ ॥ सत्यमुक्तं च यानां मिथ्या किंचित्त्वयोदितम् ॥ त्रैलोक्याधिपतिभुम्भो निभुम्भः
श्चापिता दृशः ॥ ११८ ॥ किञ्च न यत्प्रतिज्ञा तं मिथ्या तत्क्रियते कथम् ॥ श्रूयतामस्य बुद्धि
त्वात्प्रतिज्ञाया कृता पुरा ॥ ११९ ॥ यो माञ्जयति संग्रामे यो मे दर्पं च पोहति यो मे प्रति
बलो लोके समे भर्ता भविष्यति ॥ १२० ॥ तदा गच्छतु भुम्भो न निभुम्भो वामहासुरः ॥
माञ्जित्वा किञ्चिरेणात्र पाणिं गृह्णातु मेलपु ॥ १२१ ॥ इत उवाच ॥ १२२ ॥ अवातिना
सि मे वत्स देवि ब्रूहि ममाग्रतः ॥ त्रैलोक्ये कः पुमांस्तिष्ठेदये भुम्भ निभुम्भयोः ॥ १२३ ॥

॥ रामः ॥

॥ २८ ॥

६॥ तेनाज्ञ प्रसूतः शीघ्रं सदैवो धूम्रलोचनः ॥ वृत्तः षष्ठ्या सहस्रारामसुराणां ॥ ३
तं ययौ ॥ ७ ॥ सदृष्टान्नतो देवी नृहिना चल संस्थिताम् ॥ जगादोच्चैः प्रयाहीति मूः
लं शुम्भं निशुम्भयोः ॥ ८ ॥ नचेत्प्रीत्या य भवेती मद्गती रमुपैष्यति ॥ ततो वलान्नयाम्ये
ष केशाकर्षणा विह्वलाम् ॥ ९ ॥ देवुवाच ॥ १० ॥ दैत्येश्वरेणा प्रहिता वलवान् वल
सम्वृतः ॥ वलान्नयसि मामिव तत किन्नेकुरो म्पहम् ॥ ११ ॥ ऋषिरुवाच ॥ १२ ॥ इत्यु
क्तः सोम्य धावन्नामसुरो धूम्रलोचनः ॥ हुंकारेणैव तन्ममसा चकारा म्बिकात
तः ॥ १३ ॥ अथ क्रुद्धमहासैन्यमसुराणां तथा म्बिका ॥ ववर्ष सायकैस्तीक्ष्णैस्त

॥ व. शि॥

॥ ३१ ॥

थाशक्तिपरस्वधैः ॥ १४ ॥ ततोऽधुतशङ्कोपात्कृतानादंसुभैरवम् ॥ पपात्तासुरसेना
यांसिंहोदेव्याः स्ववाहनः १५ ॥ कांश्चित्करप्रहारेणादैत्यानाश्चेनचापराज ॥ आक्रा
न्नाचाधरेणान्यान्त्रघानसमहासुरान् ॥ १६ ॥ केषाञ्चित्पाटयामासनखैः कोष्ठा
निकेसरी ॥ तथातलप्रहारेणाशिरांसि कृतवायथक ॥ १७ ॥ विच्छिन्नबाहुशिरस
ः कृतास्तेन तथापरे ॥ पपौ चरुधिरं कोष्ठादन्येषां धुतकेसरः ॥ १८ ॥ क्षणो न त
द्वलं सर्वं क्षयनीतममहात्मना ॥ तेन केसरिरागादेव्यावाहनेनातिकोपिना ॥ १९ ॥
श्रुत्वा तमसुरदेव्यानिहतम् मलोचनम् ॥ वलच्चक्षयिते हस्तद्वन्द्वे वीकेशरिणा
ततः ॥ २० ॥ त्रुकोपदैत्याधिपतिः शुम्भः प्रस्फुरितधरः ॥ आत्तापयामास चतौ च

॥ रामः ॥

॥ ३१ ॥

वदनाजिह्वाललनभीषणा॥ निमग्नारक्तनयनानादा पूरितदिङ्मुखः॥ ८ ॥ सावेगेना
भिषतिताघातयन्त्रीमहासुरान्॥ तैरेतन्नसुराणीणामभक्षयततद्वलम्॥ ९ ॥ पा
र्त्तियाहाकुशयाहियोधघराठासमन्वितान्॥ समादायैकहस्तेनमुरेवविक्षेपवार
णान्॥ १० ॥ तथैवयोधंतुरगेरथंसारथिनासह॥ निक्षिप्यवक्त्रेदशनैश्चर्वयंत्यति
भैरवम्॥ ११ ॥ एकञ्जयाहकेशेषुग्रीवायामथचापरम्॥ पादेनाक्रम्यचैवान्यमु
रसान्धमपोथयत्॥ १२ ॥ तैर्मुक्तानिवशस्त्राणिमहास्त्राणितथासुरैः॥ मुरेवनजया
हुरुषादशनैर्मथितान्यपि॥ १३ ॥ बलिनान्नद्वलंसर्वमसुराणांमहात्मनाम्॥ मम

॥ च. रि. डि
॥ ३३ ॥

रामक्षयचात्यानयांश्चाताडयत्तदा ॥ १४ ॥ असिनानिहताः केचित्केचित्खड्गं द्रुता
डिताः ॥ जगुर्विनाशमसुरादन्नायाभिहतास्तथा ॥ १५ ॥ क्षणान्तद्वलंसर्वमसुराणां
त्रिपातितम् ॥ दृष्ट्वा चराडोभिदुडावतां कालीमतिभीषणाम् ॥ १६ ॥ शरवर्षैर्महा
भीमैर्भीमाक्षीतामहासुरा ॥ द्वादशमासवक्रैश्चमुराडक्षिप्रेः सहस्रशः ॥ १७ ॥
नानिचक्रापनेकानि विशमानानितनुरवम् ॥ वभुर्यथा कविम्बानि सुवहूनि
घनोदरम् ॥ १८ ॥ ततो जहासातिरूपाभीमं भैरवनादिनी ॥ काली करालवक्रात्त
उदर्शदशनोज्ज्वला ॥ १९ ॥ उत्थाय च महासिंहं देवी चराटमधवत् ॥ गृहीत्वा चास्य

॥ रामः ॥
॥ ३३ ॥

कोटिवीर्याणि पञ्चाशदसुराणाङ्गुलानिवै॥ शतकुलानि धौआणानिर्गच्छन्तु ममाज्ञया॥ ५॥
कालकादौर्हृदामौर्याः कालकेयास्तथासुरा॥ युद्धाय सज्जानिर्यान्तु आज्ञया त्वरिता मम
६॥ इत्याज्ञाप्त्वा सुरपतिः भुम्भो भैरवसासनः॥ निर्जगाम महासैन्यः सहस्रैर्वहुभिर्वृतः॥
७॥ आयाताञ्च गण्डिकादृष्ट्वा तत्सैन्यमतिभीषणम्॥ न्यास्व नैः पूरयामास धरणी गगना
न्नरम्॥ ८॥ ततः सिंहो महानादमतीव कृतवान्नृप॥ घण्टास्वनेन तान्नादात्तश्चिकाचोपवृ
हयत्॥ ९॥ धनुर्ज्या सिंहघण्टानान्नादा पूरितदिशुस्वा॥ निनादैर्भीषणैः कालीजिज्ञैवि
स्तारितानना॥ १०॥ तन्निनादमुपश्रुत्य दैत्यसैन्यैश्च नुर्दिशम्॥ देवीसिंहस्तथा कालीस
रोधैः परिवारिताः॥ ११॥ सप्तस्मिन्नन्तरे भूपविनाशाय सुरद्विषाम्॥ भवायामरसिंहा

॥ च. शिडि ॥

॥ ३५ ॥

नामति वीर्यवला न्विताः ॥ १२ ॥ ब्रह्मेश गुहविष्मन्ना त्रथेन्दु स्पन्वशक्तयः ॥ शरीरेभ्यो विनि
क्रम्य तद्गुप्यैश्च शिडिका ययुः ॥ १३ ॥ यस्य देवस्य यद्गुप्यथा भूषणा वाहनम् ॥ तद्दे
वहितं कृत्तिरसुरान्योऽप्युमाययौ ॥ १४ ॥ हंसयुक्तविमाना ये साक्षसूत्रकमराडलः
आयाता बुद्धराशक्तिर्वस्त्राणीसाभिधीयते ॥ १५ ॥ माहेश्वरी वृषारूढा त्रिशूलवत्
धारिणी ॥ महाहिवलया प्राप्ता चन्द्रवेखा विभूषणा ॥ १६ ॥ कौमारी शक्तिहस्ता चम
पूरवरवाहना ॥ योऽप्युमाययौ दैत्या नं विकाशरूपिणी ॥ १७ ॥ तथैव वेष्टव्यी शक्ति
गुरुडो परिसंस्थिता ॥ शंखचक्रगदाशार्ङ्गखड्गहस्ताभ्युपाययौ ॥ १८ ॥ यज्ञवाराहमनु

॥ रामः ॥

॥ ३५ ॥

लंरूपंयाविभ्रतोहरे॥शक्तिःसाप्पाययौतत्रवारहीविभ्रतीतनुम्॥१८॥नारसिंहो
सिंहस्यविभ्रतीसदृशंवपु॥प्राप्तातत्रसटाक्षेपक्षिप्रनक्षत्रसंहति॥२०॥वज्रह
स्तातथैवैन्द्रीगजराजोपरिस्थिता॥प्राप्तासहस्रनयनायथाशक्रस्तथैवसा॥२१॥
ततःपरिवृतस्ताभिरीशानोदेवशक्तिभिः॥हन्यन्तामसुराःशीघ्रंममप्रोत्थाहचरि
काम्॥२२॥भक्तोदेवीशरीरानुविनिष्क्रान्तातिभीषणा॥चरिडकाशक्तिरत्युग्राशिवाश
ननिनादिनी॥२३॥साचाहधूम्रजटिलमीशानमपराजिता॥हृतत्वंगद्यभगवन्पार्श्वे
भुंभनिभुमयो॥२४॥बृहिभुंभनिभुमश्चदानवावतिगर्वितौ॥येचायेदानवास्तत्रय
द्यायसमुपस्थिता॥२५॥त्रैलोक्यमिन्दालभतादेवाःसन्नुहविर्भजः॥पूयस्ययातपाता

॥ दुर्गा ॥

॥ ३६ ॥

लं यदि जीवि नु मिच्छथ ॥ २६ ॥ वलावले पादथ वेदवन्नोयुद्धकं क्षिणः ॥ तदा गच्छत नृप्य नृ
मच्छिवाः पिशिते नवः ॥ २७ ॥ यतो नित्युक्तो दौत्ये न तया देव्या शिवस्त्वयम् ॥ शिव इतीति लो
के स्मिन्ततः सारव्यातिमागता ॥ २८ ॥ तेपि श्रुत्वा वचो देव्या शर्वाख्या तम् महासुराः ॥ अम
र्षा पूरिता जगमुर्यत्र कात्यायनी स्थिता ॥ २९ ॥ ततः प्रथममेवाग्रे शरशक्त्यष्टिवष्टभि
ः ॥ ववर्षु रुरुक्षता मर्षास्तान् देवी मम सारय ॥ ३० ॥ सा च तान् प्रहिता त्वा राणां नृक्षुलवक्र
परश्वधान ॥ विद्धेदलीलया ध्मा तधनुर्मुक्तैर्महेषुभिः ॥ ३१ ॥ तस्याग्रतस्तथा काली भूल
पातविदारिता नृ ॥ खट्वाङ्गपोथितां श्वारीं कुर्वती व्यचरन्तदा ॥ ३२ ॥ कमराङ्गलुजलाक्षे
पहतवीर्या नृनौजसः ॥ वत्सराणीवाकरोच्छ्रयन्त्येनयेन स्मधावति ॥ ३३ ॥ माहेश्वरी त्रि

॥ रामः ॥

॥ ३६ ॥

भूलेन तथा च केरा वैष्णवी देव्यान्नाघान कौमारी तथा शक्त्याति कोपिना ॥ ३४ ॥ ऐन्द्री
कलिशपातेन शतशो दैत्यदानवाः ॥ ऐतुर्विदारिताः पृथ्वीरुधिरौघप्रवर्षिणाः ॥
३५ ॥ तुराडप्रहारविध्वस्ता दंष्ट्रायक्षतवक्षसाः ॥ वराहमूर्त्तान्यपतन्श्च केराचविदा
रिताः ॥ ३६ ॥ नरैर्विदारिताश्चान्यान्मक्षयन्ती महासुरान् ॥ तारसिंहीचवाराजो ना
दा पूर्णादिगम्बरा ॥ ३७ ॥ चराद्यादहासैरसुराः शिवदूत्यभिदूषिताः ॥ ऐतुः पृथिव्यां
पतितौस्तौ श्रवादाथसातदा ॥ ३८ ॥ इति मातृगणां कुञ्जं मर्दयन् महासुरान् ॥
दृष्ट्वाभ्युपायेर्विविधैर्नैशुर्देवारिसेनिकाः ॥ ३९ ॥ पलायनपरान् दृष्ट्वा देवान्मा

॥ च. गिड ॥

॥ ३७ ॥

नृगणादितादृयोऽमुमभाययौकुक्षोरक्तबीजोमहासुरः ॥ ४० ॥ रक्तविदुर्यदाभूमौपत
त्रस्यशरीरतः ॥ समुत्पततिमेदिन्यांस्तत्प्रमारास्तदासुरः ॥ ४१ ॥ युयुधेसगदापाणिरि
दृशत्प्रमहासुरः ॥ ततश्चैन्दीस्ववज्रेणारक्तबीजमताडयत् ॥ ४२ ॥ कलिशोनाहतस्या
श्रुवहसुस्त्रावशोणितम् ॥ समुत्तस्थुस्ततोयोधास्तदूपास्तत्पराक्रमाः ॥ ४३ ॥ यावन्तः
पतितास्तस्यशरीरादृक्तविन्दवः ॥ तावन्तः पुरुषाजानास्तदीर्यवलविक्रमाः ॥ ४४ ॥
तेचापियुयुधस्तत्रपुरुषारक्तसम्भवाः ॥ समम्मातृभिरत्युग्रशस्त्रपातानिभीषणा
म् ॥ ४५ ॥ पुनश्चवज्रपातेनक्षतमस्यशिरोयदा ॥ ववाहरक्तम्युरुषास्ततोजाताः सहस्रशः
॥ ४६ ॥ वैष्णवीसमरेचैनन्त्रकेणाभिजघानह ॥ गदयाताडयामासऐन्दीतमसुरेश्व

॥ रामः ॥

॥ ३७ ॥

रम् ॥ ४७ ॥ वैष्णवीचक्रभिन्नस्पर्धिरस्त्रावसम्भवैः ॥ सहस्रशोजगद्यात्रतत्प्रमाणैर्महा
सुरैः ॥ ४८ ॥ शक्राजघानकौमारीवाराहीचतथासिना ॥ माहेश्वरीत्रिभूलेनरक्तबीज
महासुरम् ॥ ४९ ॥ सचापिगदयादैः सर्वास्वाहनस्यथक् ॥ मातुःकोपसमाविष्टो
रक्तबीजो महासुरः ॥ ५० ॥ तस्याहतस्य बहुधाशक्तिभूलादिभिर्भुवि ॥ पपातयो वैरक्तौघ
स्तेनासंछतशोसुराः ॥ ५१ ॥ तैश्चासुरासृक्तभूतैरसुरैः सकलञ्च गत ॥ यात्रमासीत्
तो देवाभयमाजगुरुत्तमम् ॥ ५२ ॥ तान्विषणासुरान् दृष्ट्वा चण्डिका प्राह सत्वरं ॥ उवा
च काली चामुरोऽविलम्बं दनं कुरु ॥ ५३ ॥ मरुत्स्वपातसम्भूतान् रक्तविन्दुमहासुरा
न् ॥ रक्तविन्दोः प्रतीक्षुत्वम्बुकेणानेन वैगिता ॥ ५४ ॥ भक्षयन्ती चररोगेन डमन्ती महा

॥ वशिष्ठ
॥ ३८ ॥

सुरान् एवमेष क्षय नैतजः क्षीणारक्तो गमिष्यति ॥ ५५ ॥ भक्षमाणास्तया चोयान चोत्प
स्यंति चापरे ॥ इत्युक्त्वा तान्नतो देवी भूलेनाभिजघान तम् ॥ ५६ ॥ मुखेन काली जघहेर
क्तवीजं स्फुरितं ॥ ततो सा वाजघानाथ गदया तत्र वशिष्ठकाम ॥ ५७ ॥ तचास्यो वेदना
च्चक्रे गदापातोत्पिकामपि ॥ तस्या हतस्य देहानुवहसुखावशो गितम् ॥ ५८ ॥ यत
स्ततस्तद्वक्त्रेण चामुगडाप्युत्पत्तीकृति ॥ मुखे स मुद्रताये स्यारक्तपातामहासुराः
५९ ॥ मांश्च खादाथ चामुगडाप्यौ तस्य च शो गितम् ॥ देवी भूलेन वज्रेण वारणैर
सिभिर्ऋष्टिभिः ॥ ६० ॥ जघान रक्तवीजं तत्र चामुगडापीतशो गितम् ॥ स पपात मही
पृथ्व्या तत्र स समाहृतः ॥ ६१ ॥ नीरक्तश्च महीपाल रक्तवीजो महासुरः ॥ ततस्तैर्हर्ष

॥ रामः ॥
॥ ३८ ॥

२ गताः

म् अत्राडयन्मूर्धिसिंहदेव्यावाहनमुत्तमम् ॥ ११ ॥ ताडितेवाहनेदेवीशुरप्रेणासिमु
त्तमम् ॥ निभुम्भस्याभुविष्टेदचर्मवाप्यष्टचद्रकम् ॥ १२ ॥ द्विजेचर्मणिखड्गेच
शक्तिश्चिष्टेपसोसुरः ॥ तामप्यस्यद्विधाचक्रेचक्रेणाभिमुखागताम् ॥ १३ ॥ कोपा
ध्यातोनिभुम्भोथभूलन्त्रयाहदानवः ॥ आयातंमुष्टिपातेनदेवीतच्चाप्यचरायत
१४ ॥ आविधाथगदासोपिचिष्टेपचण्डिकास्यति ॥ सापिदेवास्त्रिभूतेनभिन्नाभस्य
त्वमा ॥ १५ ॥ ततः परभुं हस्तमायान्नन्देत्तुपुङ्गवम् ॥ आहत्सदेवीवारौघैरपा
तयतभूतले ॥ १६ ॥ तस्मिन्निपतितेभूमौनिभुम्भेभीमविक्रमे ॥ आतयतीवसं

॥ च. सि३ ॥
॥ ४० ॥

कृदः प्रययौ हंतुमसि काम ॥ १७ ॥ सरथस्थलथात्पुत्रैर्गृहीतपरमायुधैः ॥ भुजे
रष्टाभिरनुलैर्वाप्याशेषम्वभौ तभः ॥ १८ ॥ तमायात्रं समालोक्य देवी शंखम
वा दयत् ॥ ज्वाशब्दश्चापि धनुषश्च कारातीव दुःसहम् ॥ १९ ॥ पूरयामास
ककुभौ निजपाठास्त्वेनेन च ॥ समात्तदैत्यसैन्यानां त्रेजोवधविधायिना ॥ २० ॥
ततः सिंहो महानादैस्याजितेभमहमदैः पूरयामास गगनं ह्यत्र थो यदि शो दश
॥ २१ ॥ ततः काली समुत्पन्नगगनं क्षामताडयत् ॥ कराभ्यां तन्निनादेन प्राकृत्व
नास्तेति रोहिताः ॥ २२ ॥ अट्टट्टहासमशिवं शिव इतीचकार ह ॥ तैः शब्दैः सुरास्ते

॥ रामः ॥
॥ ४० ॥

ॐ भुम्भः कोपपरं ययौ ॥ २३ ॥ उरा त्वं तिष्ठति छेति व्याजहारं मिका यदा ॥ तदा जये
त्यभिहितन्दे वैराकाशसंस्थितैः ॥ २४ ॥ भुम्भेनागत्य याशक्तिर्मुक्ताज्वालातिभीष
णा ॥ आयात्री वह्नि कृदाभासानिरस्तामहोल्कया ॥ २५ ॥ सिंहनादेन भुम्भस्य व्या
प्रलोकत्रयात्ररम् ॥ निर्घातनिश्चनो घोरो जितवानवनीपते ॥ २६ ॥ भुम्भमुक्ता नृश
रान्देवी भुंभस्तत्प्रहितानृशरान् ॥ विद्धेदस्वशरैरुग्रैः शतशोथसहस्रशः ॥ २७ ॥
ततः सावशिडकाक्रुद्धाभ्रलेनाभिजघानतमू ॥ सतदाभिहतो भूभोमूर्द्धितो निपपा
तह ॥ २८ ॥ ततो निभुम्भः सम्याप्य वेतनामात्रका मुकः ॥ व्याजघानशरैर्देवीका

॥ व. ति. ॥
॥ ४१ ॥

लीकेशरिगन्तथा ॥ २८ ॥ पुनश्च कृत्वा बाहूनामयुतन्दनुजेश्वर ॥ न कायवेनदिमिजम्भा
दयामासचरिडकाम् ॥ २९ ॥ ततोभगवतीक्रुद्धाडुर्गादुर्गान्तिनाशिनी ॥ विद्धेदतानिच
कारिस्वशरैः सायकैश्चतान् ॥ ३० ॥ ततोनिभुम्भोवेगेनगदामादायचरिडकाम् ॥ अ
भ्यधावतवैहनुदैत्यसेनासमावृत्तः ॥ ३१ ॥ तस्यापततएवाभुगदाश्चिद्धेदचरिडका
खड्गेनशितधारेणासचभूलसमाददे ॥ ३२ ॥ भूलहस्तसमायान्ननिभुम्भममराईन
न हृदिविव्याधभूलेनवेगाविद्धेनचरिडका ॥ ३३ ॥ भिन्नस्यतस्यभूलेनहृदयान्निस्त
तोपर ॥ महाबलामहीवीर्यमितिष्टेतिपुरुषोवदन् ॥ ३४ ॥ तस्यनिष्क्रामतोदेवीप्रहस्य

॥ रामः ॥
॥ ४१ ॥

का॥६॥देवुवाच॥७॥अहमिभूत्यावहृभिरिहरूपैर्यदास्थिता॥तत्संहतंमयैकैव
तिष्ठाम्याजौस्थिरोभव॥८॥ऋषिरुवाच॥९॥ततःप्रवृत्तेयुद्धन्देव्याःशुभस्यचोभ
यो॥पश्यतां सर्वदेवानांमसुराणाञ्चदारुणाम्॥१०॥शरवर्षैःशितैश्शस्त्रैस्तथास्त्रै
श्चैवदारुणैः॥तयोर्युद्धमभूद्भयःसर्वलोकभयङ्करम्॥११॥दिव्यान्स्त्राणिशतशो
मुमुचेयान्पथाम्बिका॥वभञ्जतातिदैत्येन्द्रस्तत्पतीपातकर्त्रभिः॥१२॥मुक्त्वा नितेन
चास्त्राणिदिव्यानिपरमेश्वरी॥वभञ्जलीलयैवोग्रहंकारोच्चाराणादिभिः॥१३॥ततः
शरशतैर्देवीमाह्लादयत्तसोसुरा॥सापितृकुपितादेवीधनुश्चिह्नद्वेषुभिः॥१४॥हि

॥ चरिड ॥

॥ ४३ ॥

नेधनुषिदैत्रेन्द्रस्तथाशक्तिमथाददे॥ विछेददेवीचक्रेणातामप्यस्यकरेस्थिताम्॥ १५
ततःखड्गमुपाशयशतचन्द्रमभानुमत॥ अभ्यधावतदादेवीन्दैत्यानामधिपेश्वर॥
१६॥ तस्यापततएवाभुखड्गविछेदचरिडका॥ धनुर्मुक्तैः शितैर्वीरौश्वर्मचार्यकराम
लम्॥ १७॥ हताश्वः सतदादैत्रभिन्नेनधन्वाविसारथि॥ तथाहमुद्गरश्चोरमम्बिकानिध
नोयत॥ १८॥ विछेदापततस्तस्यमुद्गरन्निशितैश्शरैः॥ तथापिसोभ्यधावन्नामुष्टि
मुद्यम्यवेगवान्॥ १९॥ समुष्टिपातयामासहृदयेदैत्रपुङ्गव॥ देव्यास्तत्रापिसादे
वीतलेनोरस्यताडयत्॥ २०॥ तलप्रहाराभिहतोनिपपातमहीतले॥ तदैत्यराजस्म
हसापुनरेवतथोत्थितः॥ २१॥ उत्पन्नचप्रगृह्योच्चैर्देवीङ्गनमास्थितः॥ तत्रापिसा

॥ रामः ॥

॥ ४३ ॥

३॥ देवि प्रपन्नान्निहरे प्रसीद प्रसीद मातर्जगत्तेखिलस्य ॥ प्रसीद विश्वेश्वरि पाहिवि
श्वं त्वमीश्वरी देवि चराचरस्य ॥ २ ॥ आधारभूता जगत्तत्त्वमेकामहीस्वरूपेण यत्
स्थितासि ॥ अपांस्वरूपस्थिता तया त्वयैतदाप्याय्यते कृत्स्नमलङ्घ्यवीर्यं ॥ ४ ॥ त्वं वै
ह्रस्वी शक्तिरनन्तवीर्या विश्वस्य बीजं परमासिमाया ॥ समोहितन्देवि समस्तमे
तत्त्वमेव प्रसन्ना भुवि मुक्तिहेतुः ॥ ५ ॥ विश्वास्तमस्तान्तव देवि भेदाः स्त्रियः समस्ताः
सकला जगत्सु ॥ त्वयैकया परितमम्बयैतत्कातेस्तुतिस्तव्यपरापरोक्तिः ॥ ६ ॥ सर्व
भूता यदा देवि स्वर्गमुक्तिप्रदायिनि ॥ त्वंस्तुतास्तुतयैकावाभवंतु परमोक्तयः ॥ ७ ॥

॥ च. गिड.

॥ ४५ ॥

सर्वस्य बुद्धिरूपेण जननस्य हृदिसंस्थिते ॥ त्वर्गापवर्गदेदेविनारायणिनमोस्तुते ॥
कलाकाष्टादिरूपेणापरिणामप्रदायिनि ॥ विश्वस्योपरतौ शक्तेनारायणिनमोस्तुते ॥
॥ ८५ ॥ सर्वमङ्गलमांगल्येशिवे सर्वार्थसाधिके ॥ शरणं पश्यन्मन्त्रके गौरिनारायणिनमोस्तुते ॥
॥ १० ॥ स्थितिस्थितिर्विनाशानां शक्तिभूते सनातनि ॥ एषां भये गुणमये नारायणिनमोस्तुते ॥
॥ ११ ॥ शरणागतदीनार्त्रपरित्राणपरायणे ॥ सर्वस्यार्त्रिहरे देवि नारायणिनमोस्तुते ॥
॥ १२ ॥ हंसयुक्ते विमानस्थे ब्रह्मण्यारूपधारे ॥ रिणिकोशाम्भक्षरिके देवि नारायणिनमोस्तुते ॥
॥ १३ ॥ त्रिभूलचन्द्राहिधरे महावृषभवाहिनि ॥ माहेश्वरीस्वरूपेण नारायणिनमोस्तुते ॥
॥ १४ ॥ मयूरकङ्कट

॥ रामः ॥

॥ ४५ ॥

वृत्ते माहाशक्तिधरे नये ॥ कौमारीरूपसंस्थाने नारायणिन मोक्तते ॥ १५ ॥ शंखच
क्रगराशाह्णुहीतपरमायुधे ॥ प्रसीदवैष्णवीरूपे नारायणिन मोक्तते ॥ १६ ॥
गृहीतो ग्रमहाचक्रे दंष्ट्राधृतवसुध्वरे ॥ वराहरूपिणि शिवे नारायणिन मोक्तते
७ ॥ नृसिंहरूपेणो गेहाहनुदैत्याकुतोद्यमे ॥ त्रैलोक्यत्राणा सहिते नारायणिन
न मोक्तते ॥ १७ ॥ किरीटिनि महावज्रे सहस्रनयनोज्ज्वले ॥ वृत्रप्राणाहरे चैन्द्रि नारा
यणिन मोक्तते ॥ १८ ॥ शिवहृतीस्वरूपेणो हतदैत्यमहावले ॥ घोररूपे महारावे
नारायणिन मोक्तते ॥ १९ ॥ दंष्ट्राकरालवदने शिरोमालाविभूषणे ॥ वामराजे सु

॥ च. लि. ॥

॥ ४८ ॥

राडमथनेनारायनिनमोस्तुते ॥ २१ ॥ लक्ष्मिलज्जेमहाविद्ये अद्दे पुष्टिस्वधे ध्रुवे ॥ महारा
त्रिमहामायेनारायणिनमोस्तुते ॥ २२ ॥ मेधे सरस्वतिवरे भूतिवा भवितामसि ॥ नि
यते त्वस्य सी देशेनारायणिनमोस्तुते ॥ २३ ॥ सर्वस्वरूपे सर्वेशे सर्वशक्तिसमन्वि
ते ॥ भयेभ्यस्त्राहि नो देवि दुर्गे देवि नमोस्तुते ॥ २४ ॥ एतन्नेवदनं सौम्यं लोचनत्रयभू
षितम् ॥ पातु नः सर्वभूतेभ्यः कात्यायिनि नमोस्तुते ॥ २५ ॥ ज्वालाकरालमत्पुत्रमश
षासुरसूदनम् ॥ त्रिभूलम्पातु नो भीतेर्भद्रकालि नमोस्तुते ॥ २६ ॥ हिनस्ति दैत्यतेजां
सि स्वनेना पूर्ययाजगत् ॥ साघाढापातु नो देवि पापेभ्यो नः सुतानिव ॥ २७ ॥ असुरा

॥ रामः ॥

॥ ४८ ॥

सद्यसापकचर्चितसेकरोज्ज्वला॥भुभायवस्त्रोभवतुचण्डिकेतान्नतावयम्॥२८॥रो
गानशेषानपहंसितुष्टारुष्टानुकामासकलानभीष्टान्॥त्वामाश्रितानान्नविपन्न
रागात्त्वामाश्रिताह्यश्रयताम्ययान्ति॥२९॥एतत्कृतंयत्कदनन्त्रयाद्यधर्मद्विषा
न्देविमहासुराणाम्॥रूपैरनेकैर्वहुधात्ममूर्तिरुत्ताम्विकेतत्प्रकरोतिकान्या॥३०॥
विद्यासुशास्त्रेषुविवेकदीपेष्वाम्येषुवाक्येषुचकावदया॥ममत्त्वगर्तैतिमहान्वका
रेविभ्रामयत्येतदन्तीवविश्वम्॥३१॥एक्षंसियत्रोयविषाश्रयागायत्रारयोदस्युव
लानियत्र॥सवानलोयत्रतथास्त्रिमध्येतत्रस्थितात्वंपरिपासिविश्वम्॥३२॥विश्वे

॥ च. ति. ॥
॥ ४७ ॥

श्वरीत्वं परिपासि विश्वं विश्वात्मिकाधारयसीति विश्वम् । विश्वेशवंद्या भवती भवन्ती वि-
श्वाश्रया ये त्वयि भक्तिनम्राः ॥ ३३ ॥ देवी प्रसीद परिपालय नो रिभीने निर्द्वयं यथा सुरवधा
दधुनैव सद्यः । पापानि सर्वजगताश्च शसन्नया भुङ्क्ता तपाकजनितांश्च महोपसर्गा-
न् ॥ ३४ ॥ प्रणतानाम्यसीदत्वन्देवि विश्वान्निहारिणि । त्रैलोक्यवासिनामीदृशे लोकांश्च र-
दाभवः ॥ ३५ ॥ देवुवाच ॥ ३६ ॥ वरदाहं सुरगणावरं यन्मनसे ह्यथ । तत्पृणुध्वम्ययच्छा-
मि जगतामुपकारकम् ॥ ३७ ॥ देवा उचुः ॥ ३८ ॥ सर्वा बाधा प्रशमने त्रैलोक्यस्याखिले
श्वरि । एवमेव त्वया कार्यं मस्मद्दैरि विनाशनम् ॥ ३९ ॥ देवुवाच ॥ ४० ॥ वैवस्वते त्री-
प्राप्तेऽत्र विंशतिमेयुगे । भूमोऽनिभुम्भश्चैवान्यावुत्पत्स्येते महासुरौ ॥ ४१ ॥ तद्गो-

॥ रामः ॥
॥ ४७ ॥

पृष्टहेजातायशोदागर्भसम्भवा॥ ततस्तौनाशयिष्यामिविभ्याचलनिवासिनी॥४२॥
पुनरप्यतिरोडेणारूपेणपृथिवीतले॥ अतरीर्यहनिष्यामिवैप्रचित्रांस्तद्वानवा
न्॥४३॥ भक्षयंताश्चतानुग्रान्वैप्रचित्रात्महासुरान्॥ रक्तादन्नाभविष्यन्निदाडि
मीकुसुमोपमा॥४४॥ ततोमादेवताःस्वर्गमर्त्यलोकेचमानवाः॥ लुवन्नोवाह
रिष्यन्तिसततंरक्तदन्त्रिकाम्॥४५॥ भूयश्चशतवार्षिक्यामनावृष्ट्यामनंभसि॥ सु
निभिसंस्रुताभूमौसम्भविष्याम्ययोनिजा॥४६॥ ततःशतेननेत्राणांविरीक्षिष्या
मियमुनीन्॥ कीर्त्तयिष्यन्निमनुजाःशताक्षीमितिमाततः॥४७॥ ततोहमखिलंलो

॥ चरिणि ॥

॥ ४८ ॥

कमात्मदेहसमुद्भवैः भरिष्यामिसुराः शाकैरावृष्टेः प्राणाधारकैः ॥ ४८ ॥ शाकमभरी
तिविरव्यातिन्नदायास्याम्यहंभुवि तत्रैववधिष्यामिदुर्गमाख्यमहासुरम् ॥ ४९ ॥
र्गादेवीतिविरव्याततन्मेनामभविष्यति ॥ पुनश्चाहंयदाभीमंरूपंरुद्राहिमाचले
५० ॥ रक्षांसिभक्षययिष्यामिसुनीनांत्राणाकारणात् ॥ तदामांमुनयस्सर्वेऽलोष्यन्ता
नम्रमूर्त्तयः ॥ ५१ ॥ भीमादेवीतिविरव्याततन्मेनामभविष्यति ॥ यदाहृणाख्यसैलो
केमहावाधाङ्कुरिष्यति ॥ ५२ ॥ तदाहम्यामरंरूपंरुद्रासंख्येयवटपदम् ॥ त्रै
लोक्यस्पहितार्थायवधिष्यामिमहासुरम् ॥ ५३ ॥ भ्रामरीतिचमांल्लोकास्तदास्तौ

॥ रामः ॥

॥ ४८ ॥

लुमहामारीसमुद्रवान्। तथात्रिविधमुत्पातं माहात्म्यं शमयेन्मम॥८॥ यत्रैतत्प
द्यते सम्यङ्निष्पन्नाय तनेमम॥ सदान्तदिमोक्षामिसात्रिधयत्रत्रमेस्थितम्
९॥ वलिप्रदाने पूजायामधिकार्ये महोत्सवे सर्वम्मेतच्चरितमुच्चार्य श्राव्य
मेव च॥१०॥ जानता जानता वापि वलिपूजा त्रथा कृताम्। प्रतीक्षिष्याम्यहम्प्री
त्या वहिहो मन्त्रथा कृतम्॥११॥ शरत्काले महापूजा क्रियते याववार्षिकी॥ त
स्याम्मेतन्महात्म्यं श्रुत्वा भक्तिसमन्वितः॥१२॥ सर्वबाधाविनिर्मुक्तो धनधान्य
सुतावितः॥ मनुष्यो मत्प्रसादेन भविष्यति न संशयः॥१३॥ श्रुत्वा ममेतन्महा

॥ च. गि. ॥
॥ ५० ॥

तस्य तत्रथा चेत्यत्र यश्शुभाः पराक्रमश्च युद्धेषु जायते निर्भयः पुमान् ॥ १४ ॥ रिपु-
वः संक्षयं यान्ति कल्याणाश्चोपपद्यते ॥ नन्दते च कुलस्य संमाहात्म्यं मम भ-
गवताम् ॥ १५ ॥ शान्ति कर्मणि सर्वत्र तथा दुःस्वप्नदर्शने ॥ ग्रहपीडा सुवीया
सुमाहात्म्यं भृगुयान्मम ॥ १६ ॥ उपसर्गाः शमयान्ति ग्रहपीडाश्च हरुणाः ॥ दु-
स्वप्नं च नृभिर्दृष्टं सुखं प्रमुपजायते ॥ १७ ॥ बालग्रहभिभूतानाम्बालानां शा-
न्तिकारकम् ॥ सञ्ज्ञातभेदे च नृणां मैत्री करणमुन्नमम् ॥ १८ ॥ दुर्वृत्तानाम-
शेषाणां मूलहानिकरं परम् ॥ रक्षोभूतपिशाचानाम्पठनादेव नाशनम् ॥ १९ ॥

॥ रामः ॥
॥ ५० ॥

सर्वम्मेतन्माहात्म्यममसन्निधिकारकम्॥ पशुपुष्पाद्यैश्चगन्धदीपैस्तथोत्त
मैः॥ २०॥ विप्राणां भोजनैर्होमैः प्रोक्षणीयैरहर्निशम्॥ अग्नैश्चविविधैर्भोगैः प्रदा
नैर्वत्सरेणाया॥ २१॥ धीतिर्मेक्रियते सास्मिन्सकृत्सुचरितेश्रुते॥ श्रुतं हरति पापा
नितथारोगं प्रयच्छति॥ २२॥ रक्षाङ्कुरोति भूते भोजनमनाङ्गीर्त्तनममम॥ पुद्गेषु च
रितं यन्मे दुष्टदैत्यनिवहंराम्॥ २३॥ तस्मिन् श्रुते वैरि कृतम्भयं पुंसान्न जायते॥
युष्माभिरुतयोयाश्चयाश्च वसुधिभिः कृताः॥ २४॥ ब्रह्मणा च कृतास्तास्तु प्रय
च्छन्ति शुभात्मनि॥ अरोगो प्रान्तरेवापि दावाग्निपरिवारितः॥ २५॥ दस्युभिर्वीरुतः

॥ चण्डि ॥

॥ ५१ ॥

भूनेष्टहीतोवापिशत्रुभिः॥ सिंहव्याघ्रानुयातोवावनेवावनहस्तिभिः॥ १६ ॥ राक्षस
द्वेनचाक्षप्रोवध्योवध्वगतोपिवा॥ आर्षर्षितोवावातेनस्थितःपोतेमहार्णवे॥ १७ ॥
पन्नसुचापिशस्त्रेषुसङ्गमेभशशरुरो॥ सर्वावाधासुघोरासुवेदनाभ्यर्हितो
पिवा॥ १८ ॥ स्मरन्ममैतच्चरितन्नरोमुचेतेशङ्कयन्॥ ममप्रभावात्सिंहाद्यादस्य
वोवैरिणास्तथा॥ १९ ॥ इरादेवपलायन्तेस्मरतश्चरितम्मम॥ २० ॥ अपिरुवाच॥ २१ ॥
इच्छुक्तासाभगवतीचण्डिकाचराडविक्रमा॥ २२ ॥ पश्यतामेवदेवानान्नत्रैवान्नर
धीयन्त॥ तेपिदेवानिरातङ्गःस्वाधिकारान्यथापुरा॥ २३ ॥ यज्ञभागभुजःसर्वेच

॥ रामः ॥

॥ ५१ ॥

त्वमेव वैश्वतथैवाग्रे विवेकिनः ॥३॥ मोक्षं ते मोहिताश्चैव मोहमेष्यन्ति चाप
रे ॥ तामुपेहि महाराज शरणाय मे शरीम् ॥४॥ आराधिता सेवन्तु गंगा भोगस्व
र्गा पवर्गादा ॥५॥ मार्कण्डेय उवाच ॥६॥ इति तस्य वचनं श्रुत्वा सुरथः सन्नराधिपः
॥ प्रणिपत्य महाभाग तन्मृषिं संशितव्रतम् ॥ निर्विशोक्तिममत्वेन राज्यापहर
णो न च ॥७॥ जगाम स यत्नपशो स च वैश्वो महामुने ॥ सदृशं नार्थमवाभ्यानदा
युतिन संस्थितः ॥८॥ स च वैश्वस्तपस्विपदे देवी सूक्तम् परञ्च पठ ॥ तौ तस्मिन् पुलि
ने देव्याः कृत्वा मूर्तिं महीमयीम् ॥९॥ अहं गच्छात्कृतस्तस्याः पुष्पधूपान्नितर्प

॥ च. शि. ॥
॥ ५४ ॥

सौ. ॥ निराहारो यताहारो तन्मनस्को समाहितो ॥ ११ ॥ हृदयस्यैव लिख्यैव निजगात्रा
सृगच्छितम् ॥ एवं समा राधयतो स्त्रिमिर्वर्षैर्यदात्मनो ॥ १२ ॥ परितुष्टा जगद्धात्री प्र
त्यक्षम्याह च शिङ्का ॥ १३ ॥ देवुवाच ॥ १४ ॥ यत्प्रार्थयते त्वया भूय त्वया च कुलनन्द
नः ॥ १५ ॥ मन्त्रस्तथाप्यतो सर्वपरितुष्टा ददामि तत् ॥ १६ ॥ मार्करोडय उवाच ॥ १७ ॥
ततो बभूव नृपो राज्यमविभ्रंशपयजन्मनि ॥ १८ ॥ अत्रैव च निजं राज्यं हतशत्रुबल
म्वत्नात् ॥ सोऽपि वैश्वस्ततो ज्ञानम्ववेति चिन्तितमानसः ॥ १९ ॥ ममेत्यहमिति प्राज्ञ
सङ्गविद्युतिकारकम् ॥ २० ॥ देवुवाच ॥ २१ ॥ तत्पौरहो भिर्नृपते स्वराज्यम्यास्यते

॥ रामः ॥
॥ ५४ ॥

॥ चण्डि ॥

॥ ५४ ॥

भवान् ॥ २२ ॥ हत्तारिपुनसवलितत्रवतत्रभविष्यति ॥ मृतश्चभूयः सम्प्राप्यज
मदेवादिवरवत ॥ २३ ॥ सावर्णिकोमनुर्नामभवान्भुविभविष्यति ॥ वैश्ववर्ण्य
त्वयापश्चवरोमन्तोभिवाञ्छित ॥ २४ ॥ तस्ययद्यामिसंसिद्धेतवज्ञानमभविष्यति
२५ ॥ मार्कण्डेयउवाच ॥ २६ ॥ इतिदत्तातयोद्देवीयथाभिलषितम्बरम् ॥ वभू
वात्रहिंतास्योभक्त्याताभ्यामभिष्टुता ॥ २७ ॥ एवमेवावरंलब्ध्वासुरथःक्षत्रि
यर्षभ ॥ सूर्याज्जन्मसमाप्त्यसावर्णिर्भवितामनु ॥ २८ ॥ सावर्णिर्भवितामनु
॥ २९ ॥ इतिमार्कण्डेयपुराणोसावर्णिकेमन्वन्तरेदेवीमाहात्म्यंसुरथवै
श्ववर्ण्यप्रदानेनामन्त्रयोदशोऽध्यायः समाप्तम् ॥ १३ ॥ शुभमस्तु सर्वदा ॥

॥ रामः ॥

॥ ५४ ॥

आशा मरुवाथि

2084

ASHA ARCHIVES